

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
412-61/23
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 33372 датум: 22.12.2023.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

Извештај о посети Полицијској управи Ниш

Београд, децембар 2023. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево и КликАктив – Центар за развој социјалних политика.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 82/22.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВА	Полицијска управа Ниш (ПУ Ниш): Полицијске станице Меровина, Ражањ (ПС Меровина, ПС Ражањ), Саобраћајна полицијска испостава Ниш (СПИ Ниш), Полицијска испостава Медијана (ПИ Медијана) Казнено-поправни завод у Нишу (КПЗ Ниш)
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	5. децембар 2023. године
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна по Плану посета НПМ за 2023. годину
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања по препорукама НПМ
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Ненајављена посета
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у обављању послова НПМ
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Маја Јовић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Ивана Босиљчић, <i>Заштитник грађана</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Полицијски службеници посећених организационих јединица ПУ Ниш остварили су добру сарадњу са НПМ и омогућили му да оствари свој мандат. Члановима тима пружене су тражене информације, омогућен им је обилазак просторија за задржавање и увид у релевантну документацију.

ТОК ПОСЕТЕ

Тим НПМ је 5. децембра 2023. године посетио ПС Меровина и ПС Ражањ, СПИ Ниш и ПИ Медијана, као и КПЗ Ниш.

Након представљања чланова тима и циљева посета полицијским службеницима, извршен је обилазак просторија за задржавање, у којима нису затечена задржана лица. Обављени су разговори са полицијским службеницима и извршени увиди у предмете о задржавању лица. У КПЗ Ниш, посећене су просторије које се користе за задржавање лица до 48 сати.

1. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА ПУ НИШ

НПМ је 03. и 04. јуна 2021. године обавио редовну, ненајављену, посету ПУ Ниш, у оквиру које је посетио и КПЗ Ниш. Након посете сачињен је Извештај о посети ПУ Ниш⁴

⁴ дел. бр. 22058 датум: 13.8.2021.г

у којем је тој полицијској управи и полицијским станицама у њеном саставу упућено 4 препоруке, а КПЗ Ниш једна препорука.

2. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

Током ових посета НПМ је пратио начин на који је поступљено по упућеним препорукама и у овом извештају су представљени налази до којих је НПМ дошао.

1. ПРЕПОРУКА НПМ из 2021 године:

ПС Мерошина ће лицима која су била на задржавању уручивати примерак записника о задржавању.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

По препоруци је поступљено. Према службеним наводима, свим лицима се на крају задржавања уручује примерак записника о задржавању. У предметима о задржавању у које је НПМ извршио увид затечени су записници о задржавању који су били потписани од стране задржаних лица.

2. ПРЕПОРУКА НПМ из 2021 године:

ПИ Медијана и ПС Ражањ ће у све записнике о задржавању лица уносити податак о времену када је члан породице или друго блиско лице обавештено о његовом лишењу слободе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

ПИ Медијана и ПС Ражањ су поступиле по препоруци. Увидом у записнике о задржавању утврђено је да се уписују датум, време и особа коју је лице лишено слободе обавестило о свом лишењу слободе, односно податак о томе да лице није желело никога да обавести о лишењу слободе. Из података о времену када је лице обавестило треће лице о лишењу слободе и почетка задржавања утврђено је да је лицима омогућено да ово право реализују непосредно након почетка задржавања. У ПИ Медијана у неколико записника о задржавању налазио се и податак да је телефонски позив упућен али да се нико није јавио, у ком случају се такође уписује и датум и време тог позива.

3. ПРЕПОРУКА НПМ из 2021 године:

У СПИ Ниш и ПС Ражањ, полицијски службеници ће приликом лекарских прегледа лица лишених слободе, поступати на следећи начин:

- полицијски службеници ће присуствовати лекарским прегледима лица само када то затражи лекар из разлога безбедности;
- у случајевима када лекар затражи да полицијски службеници присуствују лекарском прегледу лица, прегледу ће присуствовати полицијски службеници истог пола ког је и лице које се прегледа и биће присутни тако да не могу да чују разговор између лекара и лица;
- полицијски службеници ће писмено констатовати присуство лекарским прегледима и разлоге за то;

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима командира у СПИ Ниш, према задржаном лицу поступају полицијски службеници оне полицијске станице или испоставе који су одредили задржавање што

важи и у случају када током задржавања постоји потреба за лекарским прегледом. Полицијски службеници не присуствују лекарском прегледу, осим на захтев лекара из безбедносних разлога. У случајевима када задржано лице има видљиве повреде и када има већу количину алкохола у крви, одвози се најпре у Службу хитне помоћи да се лекар изјасни да ли је лице способно за задржавање и да пружи прву помоћ, па тек након тога, уколико је лице здравствено способно, одводи се на задржавање. Нису имали случај да је лекар тражио присуство полицијских службеника прегледу, а када би се то десило забележили би разлоге присуства и ко је присуствовао. Познато им је да, на захтев лекара, прегледу треба да присуствује полицијски службеник истог пола као и лице које се прегледа, као и да полицијски службеници треба да буду на довољној удаљености да не би чули поверљив разговор између лица и лекара, чега се придржавају у свом раду.

У ПС Ражањ, полицијски службеници такође поступају у складу са препоруком. Када постоји потреба за лекарским прегледом, воде задржано лице у Дом здравља или позивају лекара у полицијску станицу.

4. ПРЕПОРУКА НПМ из 2021 године:

ПС Мерошина ће, на видном месту унутар просторије, истаћи обавештење о видео надзору над просторијом за задржавање.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

ПС Мерошина је поступила по препоруци. Обиласком просторије за задржавање утврђено је да се обавештење о видео надзору налази и са спољне и са унутрашње стране врата просторије за задржавање.

5. ПРЕПОРУКА НПМ из 2021 године:

КПЗ Ниш ће предузети активности како би се у просторијама за задржавање постојећи видео надзор ставио у функцију.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У КПЗ Ниш постоји 5 просторија за задржавање лица до 48 сати по ЗКП које се налазе у приземљу притворске јединице. Само у једној од њих је видео надзор у функцији, у три просторије су камере оштећене због чега не раде, а у једној видео надзор не постоји. Имајући у виду да се просторије за задржавање у КПЗ Ниш налазе предалеко од кућице у којој борави полицијски службеник који је задужен за безбедност лица током задржавања, од великог је значаја да систем видео надзора увек буде у функцији, због чега НПМ поново упућује препоруку КПЗ Ниш.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Ниш ће без одлагања предузети активности како би се у свим просторијама за задржавање обезбедио видео надзор као и његово функционисање.